

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Annotation: EHRM 2004-11-09

Schuyt, P.M.

Citation

Schuyt, P. M. (2004). Annotation: EHRM 2004-11-09. *Njcm-Bulletin*, 30, 1138-1147.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/16696>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/16696>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

MOTIVERINGSDILEMMA'S EN DE ONSCHULDPRESUMPTIE

- Europees Hof voor de Rechten van de Mens 9 november 2004 *
Del Latte t. Nederland (Appl.nr. 44760/98) en
- Europees Hof voor de Rechten van de Mens 25 november 2004 **
Van Thuil t. Nederland (Appl.nr. 72370/01)

Met noot van Pauline Schuyt ***

In een strafzaak waarin verdachte Del Latte is vrijgesproken van de hem ten laste gelegde (medeplichtigheid bij poging tot) moord dan wel doodslag, wijst het Hof Amsterdam een verzoek tot schadevergoeding wegens het onterecht ondergaan van voorlopige hechtenis op grond van artikel 89 Sv af. Het hof motiveert deze afwijzing door te stellen dat sprake was van een technische vrijspraak, aangezien de handelingen van de verdachte in ieder geval te kwalificeren zijn als bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht in de zin van artikel 285 Sr. Dit feit was niet opgenomen in de tenlastelegging. Ware dit wel het geval geweest, dan was een veroordeling voor dit feit zeker gevolgd. Het EHRM is van oordeel dat deze motivering in strijd is met de onschuldpresumptie van artikel 6 tweede lid EVRM, aangezien dit meer is dan alleen de constatering dat sprake was van een ernstige verdenking. De schadevergoeding wordt ook door het EHRM afgewezen, omdat de schade niet is veroorzaakt door schending van de onschuldpresumptie.

In de strafzaak van Van Thuil draaide het o.a. om de zinsnede in de strafmotivering waarin het Hof expliciet aangeeft dat de leidinggevende rol van de verdachte in de criminele organisatie waaraan hij heeft deelgenomen van belang is geweest bij het bepalen van de straf. Dit is volgens de klager in strijd met artikel 6 tweede lid EVRM, omdat het openbaar ministerie niet-ontvankelijk is verklaard t.a.v. artikel 140 derde lid. Het EHRM verklaart dit gedeelte van de klacht unaniem niet-ontvankelijk.

INLEIDING

Als een rechter in het strafproces een beslissing neemt, is hij doorgaans verplicht deze te verantwoorden met een motivering. Deze motivering heeft drie functies: een explicatiefunctie (de motivering verduidelijkt de beslissing voor 'buitenstaanders'), een interne controlefunctie¹ (door het opstellen van de motivering dwingt de rechter zichzelf alle redenen in ogenschouw te nemen) en een externe controlefunctie (door de motivering worden hogere instanties in staat gesteld de juistheid van de beslissing te toetsen). Een goede motivering bevat de (werkelijke) redenen die tot een beslissing hebben geleid. Dat lijkt eenvoudig, maar dat is het in sommige gevallen niet. Af en toe wordt een rechter geconfronteerd met omstandigheden waarin hij een bepaalde beslissing zou willen nemen, maar dat eigenlijk niet kan doen. Doet hij dat toch, dan

- Samenstelling Hof (tweede sectie): Costa, Baka, Loucaides, Jungwiert, Butkevych, Thomassen, Ugrekhelidze.
 - Samenstelling Hof (derde sectie): Zupančič, Hegigan, Caflisch, Tsatsa-Nikolovska, Jaeger, Myjer, Thór Björvisson.
 - Mr. P.M. Schuyt is universitair docent straf- en strafprocesrecht bij het Departement Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Leiden.
- 1 Dit wordt ook wel de 'inscherpingsfunctie' genoemd.

is het niet altijd gemakkelijk om zijn besluit (eerlijk) te motiveren. Een voorbeeld. Een verdachte heeft allerlei ernstige feiten gepleegd, daar is de rechter van overtuigd. Maar omdat de bewijsmiddelen zo onrechtmatig zijn verkregen dat ze moeten worden uitgesloten, zijn de feiten niet wettig te bewijzen. Wie kan het de rechter kwalijk nemen als hij de straf bij een ander feit dat aan de verdachte ten laste is gelegd en dat wel te bewijzen is, daarom iets hoger laat uitvallen? Het is echter niet correct, en dus niet te motiveren met de echte redenen die tot de straf hebben geleid. Een ander dilemma is de situatie waarin de verdachte zich beroept op zijn zwijgrecht, waardoor de waarheid niet boven tafel komt.² Iedere verdachte heeft een zwijgrecht, dus het gebruik daarvan mag in beginsel niet doorwerken in een beslissing. Dat zou immers een beroep op het zwijgrecht onder druk zetten. Toch is het niet uitgesloten dat een beroep op het zwijgrecht een rechter onwelgevallig is, zodat het toch meeweegt bij bijvoorbeeld de straf. Maar ook dan kan het niet worden opgenomen in de motivering.³ Een laatste voorbeeld: in een zaak kan het bewijs wel worden geleverd, maar het is erg 'dun'. Een rechter zou dit kunnen verdisconteren in de strafmaat en er zijn ook aanwijzingen dat hij dat doet.⁴ Maar deze werkelijke reden kan hij niet opnemen in de motivering. Want een feit is óf wel óf niet te bewijzen. Een oplossing is bij deze dilemma's is een nietszeggende- of standaardmotivering, waarin de ware reden voor de beslissing achterwege kan blijven. En aangezien de Hoge Raad op vele fronten genoeg neemt met minimale motiveringen, zal dat weinig consequenties hebben. In ieder geval minder dan in het geval de rechter wel openheid van zaken geeft, zo blijkt uit beide onderstaande uitspraken.

Del Latte t. Nederland

FEITEN

Op 22 juni 1996 gaan de gebroeders Del Latte naar het huis van Y, met wie ze eerder ruzie hebben gehad in een bar. Als ze Y thuis aantreffen schiet één van de broers, waarschijnlijk Vincenzo Del Latte, drie keer door het huiskamerraam in de richting van Y. Diezelfde dag worden de gebroeders Del Latte gearresteerd op verdenking van poging tot moord dan wel poging tot doodslag. Angelo Del Latte, de klager, wordt meer subsidiair medeplichtigheid bij poging tot moord of doodslag, begaan door Vincenzo, ten laste gelegd. De beide broers worden op 9 januari 1997 door de Rechtbank Haarlem vrijgesproken. Ook in hoger beroep volgt vrijspraak (Hof Amsterdam, 5 december 1997).

- 2 Een voorbeeld hiervan is de zaak waarin twaalf 'Nomads' moesten worden vrijgesproken ter zake van de moord op drie mede Hells Angels. Rb Amsterdam, 17 maart 2005, LJN: AT 0873.
- 3 In het vonnis tegen Volkert van der G. oordeelt de Rechtbank Amsterdam dat het zwijgen van de verdachte strafprocessuele risico's met zich kan brengen. Dit kon de rechtbank doen, aangezien het aanvankelijke zwijgen van de verdachte in deze zaak niet ten nadele van hem heeft meegewogen in de strafoplegging. In dit geval loopt de rechtbank dus geen risico met deze motivering. Zie Rb. Amsterdam 15 april 2003, LJN: AF7291.
- 4 J.W. de Keijser & P.J. van Koppen, 'Compensatoir straffen: over de relatie tussen bewijs, overtuiging en straf' in: J.W. de Keijser & H. Elfers (red.), *Het maatschappelijk oordeel van de strafrechter*, Den Haag: Boom juridische uitgevers 2004, p. 133-183. In dit artikel komen meer voorbeelden voor van mogelijk oneigenlijke redenen die doorwerken in de straf.

In januari 1998 diene beide broers een verzoek tot schadevergoeding in van 31.200 gulden, wegens het onterecht ondergaan van voorlopige hechtenis op grond van artikel 89 Sv. Het Hof Amsterdam wijst deze schadevergoeding af. Volgens het hof is er voldoende bewijs dat verdachte met zijn broer naar het huis van het slachtoffer Y. is gegaan en dat één van hen de schoten heeft gelost door het huiskamerraam, terwijl Y. zich in de kamer bevond. Deze handelingen rechtvaardigen in ieder geval dat de verdachten in verzekering en later in voorlopige hechtenis zijn genomen. Volgens de rechtbank en het hof waren er echter te weinig bewijsmiddelen om onomstotelijk vast te stellen dat de broers Del Latte opzet hadden om Y. te doden. Aangezien de rechtbank en het hof tijdens de strafzaak hun beslissingen moesten nemen op basis van de tenlastelegging, zoals opgesteld door de officier van justitie en deze beperkt was tot (medeplichtigheid bij) poging tot moord dan wel poging tot doodslag, moesten rechtbank en hof verdachte en zijn broer vrijspreken. Deze vrijspraak kan volgens het hof worden gekwalificeerd als een *technische vrijspraak*, aangezien de handelingen van verdachte en zijn broer in ieder geval te kwalificeren zijn als bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht in de zin van artikel 285 Sr. Dit feit was echter niet opgenomen in de tenlastelegging. Ware dit wel het geval geweest, dan was een veroordeling voor dit feit zeker gevolgd. Dit alles is voor het hof voldoende reden om het verzoek tot schadevergoeding af te wijzen.

UITSpraak EHRM

‘THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 6 § 2 OF THE CONVENTION

The applicants complained, under Article 6 § 2 of the Convention, that the reasoning of the Court of Appeal's decisions refusing them compensation for the time spent in pre-trial detention reflected a finding that they were guilty of a crime without their guilt having been established according to law. Article 6 § 2 of the Convention provides as follows:

“Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.”

A. Submissions of those appearing before the Court

1. The applicants

The applicants submitted that the decisions of the Court of Appeal of 5 June 1998 contained a finding of guilt of criminal wrongdoing after they had been finally acquitted, in respect of the facts charged, by construing those facts in terms of a crime with which they were never charged and for which they were never tried.

The applicants, referring to *Hibbert v. the Netherlands* (dec.), no. 38087/97, 26 January 1999, pointed to the distinction made in the Court's case-law between statements which reflected the opinion that the person concerned was guilty and statements which merely described a state of suspicion. The former infringed the presumption of innocence while the latter did not. Since the statements at issue fell within the first category, Article 6 § 2 had been violated.

2. The Government

The Government did not dispute the applicability of Article 6 § 2 to the proceedings in question. They submitted, however, that no violation of that provision could be found. Referring to the Court's case-law, in particular its judgments in the cases of *Lutz v. Germany*, *Englert v. Germany* and *Nölkenbockhoff v. Germany*

(25 August 1987, Series A no. 123), they argued that the Court of Appeal had merely taken into account the suspicion that still weighed against the applicants.

The applicants' acquittal of attempted manslaughter had not been called into question. In fact, in deciding whether or not to award compensation for pre-trial detention, the Court of Appeal had found that the facts as established, while not amounting to attempted manslaughter, could have led to a successful prosecution on a different charge. However, the Court of Appeal had not been called upon to give a decision on this basis, and the presumption of innocence was therefore not at issue. It had concluded, as it was fully entitled to in light of the Court's *Masson and Van Zon v. the Netherlands* judgment (28 September 1995, Series A no. 327-A) and its *Leutscher v. the Netherlands* judgment (26 March 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II), that there were no reasons in equity to order the payment of compensation to the applicants.

Furthermore, the Government called upon the Court to refrain from examining decisions such as those complained of too closely. Otherwise, such decisions would in future simply contain less information and would not accurately reflect the reasons which had prompted the courts' decisions.

Finally, the Court of Appeal's findings in the present case could hardly be considered unreasonable in the light of the established facts.

B. The Court's assessment

It is not in dispute that the compensation proceedings at issue fall within the ambit of Article 6 § 2 of the Convention. However, neither Article 6 § 2 nor any other provision of the Convention gives a person "charged with a criminal offence" the right to the reimbursement of his costs or the right to compensation for lawful pre-trial detention where proceedings taken against him were discontinued or resulted in an acquittal (see *Sekanina v. Austria*, judgment of 25 August 1993, Series A no. 266-A, § 25, and *Hibbert v. the Netherlands* (dec.), no. 30087/97, 26 January 1999). Nevertheless, a decision to refuse reimbursement of costs or compensation for lawful pre-trial detention may raise an issue under Article 6 § 2 of the Convention if supporting reasons amount in substance to a determination of the guilt of the former accused without his having previously been proved guilty according to law (see *Minelli v. Switzerland*, judgment of 25 March 1983, Series A no. 62, § 37).

In the case of *Baars v. the Netherlands* where, as in the present case, the reasoning of the decision to refuse compensation for pre-trial detention was at issue, the Court distinguished between decisions which describe a "state of suspicion" and decisions which contain a "finding of guilt". It found that only the second category is incompatible with Article 6 § 2 of the Convention (no. 44320/98, §§ 25-32, 28 October 2003, with further references).

Turning to the present case, the Court notes that it has not been argued, nor does it appear, that the applicants' pre-trial detention was unlawful. However, the Court of Appeal did not confine itself to noting that the decisions to take the applicants into police custody and, subsequently, to hold them in detention on remand, were justified, thus indicating a state of "suspicion" (Article 5 § 1 (c) of the Convention). Instead, it based its decisions on the consideration that the applicants would inevitably have been convicted on the facts at issue if the prosecution had charged them with "threatening to commit [a] crime directed against life". This reasoning cannot be viewed independently of the Court of Appeal's earlier judgments of 5 December 1997 in which it had acquitted the applicants of the criminal charges that had been brought against them (i.e. the attempted murder or manslaughter of Y.).

The Court is of the opinion that the approach of the Court of Appeal on 5 June 1998 to the applicants' compensation claim amounted to a determination of the applicants' guilt of a specific offence without their having been "proved guilty according to law" (see *O. v. Norway*, judgment of 11 February 2003, *Reports of Judgments and Decisions* 2003-II, §§ 39-41).

The Court therefore finds that there has been a violation of Article 6 § 2 of the Convention.'

Van Thuil t. Nederland

FEITEN⁵

In januari 1993 wordt een gerechtelijk vooronderzoek tegen Van Thuil geopend op verdenking van drugsgerelateerde misdrijven. Dit resulteert uiteindelijk in elf aanklachten, waaronder het feitelijk leidinggeven aan een organisatie in de zin van artikel 140 eerste lid Sr. In februari 1995 wordt Van Thuil gearresteerd in Spanje teneinde in augustus 1996 te worden uitgeleverd aan de Nederlandse autoriteiten waar hij in voorlopige hechtenis wordt geplaatst. Tijdens de procedure voor de Rechtbank Den Haag in 1997 wijzigt de officier van justitie gedeeltelijk de tenlastelegging. Hij verwijst nu ook naar artikel 140 derde lid Sr; de verdachte zou binnen de organisatie een rol als bestuurder hebben vervuld. In een uitspraak van juli 1997 wordt het openbaar ministerie gedeeltelijk niet-ontvankelijk verklaard t.a.v. het ten laste gelegde onder artikel 140 derde lid Sr. Eveneens wordt het openbaar ministerie niet-ontvankelijk verklaard t.a.v. de ten laste gelegde feiten waarbij gebruik is gemaakt van een infiltrant (Z, ondersteund door twee 'runners', politieagenten X en Y) wegens grove schendingen van de beginselen van een behoorlijke procesorde. Wel wordt Van Thuil veroordeeld wegens lidmaatschap van een criminele organisatie tot een gevangenisstraf van 10 jaar. Van Thuil gaat in hoger beroep. Hij wenst de twee 'runners' X en Y als getuige te horen. X en Y komen echter niet naar de zitting. Het openbaar ministerie verwijst naar hun slechte geestelijke gesteldheid onder overlegging van verklaringen van een arts, een psycholoog en een psychiater. Het gerechtshof wijst het verzoek van Van Thuil af om X en Y wederom op te roepen, mede in het licht van het feit dat het gerechtshof 28 andere getuigen heeft gehoord en reeds beschikt over uitgebreide informatie over de rol van infiltrant Z. In de uitspraak van het gerechtshof van september 1998 wordt Van Thuil wederom wegens o.a. lidmaatschap aan een criminele organisatie. Bij de bepaling van de strafmaat hecht het gerechtshof waarde aan de leidinggevende rol van Van Thuil in de organisatie en veroordeelt Van Thuil tot 5 jaar gevangenisstraf.

Van Thuil dient een cassatieberoep in bij de Hoge Raad, waarin hij klaagt over twee aspecten. In de eerste plaats klaagt hij erover dat het gerechtshof bij de bepaling van de strafmaat heeft verwezen naar zijn leidinggevende rol in de criminele organisatie, terwijl het gerechtshof tevens het openbaar ministerie niet-ontvankelijk heeft verklaard t.a.v. artikel 140 derde lid Sr. In de tweede plaats klaagt Van Thuil over een schending van artikel 6 EVRM vanwege de onmogelijkheid X en Y te horen als getuige.

In een uitspraak van 14 maart 2000⁶ wijst de Hoge Raad beide cassatiemiddelen af. Ten aanzien van de strafmotivering overweegt de Hoge Raad:

'De tenlastelegging onder 1 is toegesneden op art. 140 Sr. In eerste aanleg is die tenlastelegging in die zin gewijzigd dat daaraan – onmiskenbaar als strafverzwarende omstandigheid als bedoeld in het derde lid van dat artikel – is toegevoegd 'terwijl hij, verdachte, binnen die organisatie een rol als bestuurder heeft vervuld'.

5 Samenvatting van de feiten, met uitzondering van de laatste alinea, is overgenomen uit *NJB* 2005, 4, p. 213-214.

6 *NJ* 2000, 520.

RAAD VAN EUROPA

Het Hof heeft bij de bestreden uitspraak het openbaar ministerie niet-ontvankelijk verklaard in de vervolging van het onder 1 ten laste gelegde feit, voorzover het die ten laste gelegde strafverzwarende omstandigheid betreft.

Het Hof heeft bij de motivering van de strafoplegging op blz. 12 van zijn arrest in aanmerking genomen dat de verdachte in de desbetreffende organisatie 'een leidinggevende rol' heeft vervuld.

Het Hof heeft daarbij kennelijk het oog op leidinggevende activiteiten van de verdachte die niet van een zodanige aard zijn dat zij meebrengen dat de verdachte als 'bestuurder' in de zin van art. 140, derde lid, Sr moet worden aangemerkt.

Het middel dat berust op een andere lezing van de bestreden uitspraak, mist dus feitelijke grondslag, zodat het niet tot cassatie kan leiden.'

UITSpraak EHRM⁷

'THE LAW

[...]

2. The applicant further complained that, in its determination of his sentence, the Court of Appeal breached the presumption of innocence under Article 6 § 2 of the Convention.

The Court recalls that, according to its established case-law, the general aim of the presumption of innocence is to protect the accused against any judicial decision or other statements by State officials amounting to an assessment of the applicant's guilt without him having previously been proved guilty according to law (see, amongst other authorities, *Allenet de Ribemont v. France*, judgment of 10 February 1995, Series A no. 308, p. 16, § 35). Once an accused has properly been proved guilty of a particular criminal offence, Article 6 § 2 can have no application in relation to allegations made about an accused's character and conduct as part of the sentencing process, unless they are of such a nature and degree as to amount to the bringing of a new charge within the autonomous meaning of the Convention (see *Engel and Others v. the Netherlands*, judgment of 8 June 1976, Series A no. 22, pp. 37-38, § 90, and *Phillips v. the United Kingdom*, no. 41087/98, § 35, ECHR 2001-VII).

The Court observes that the applicant does not dispute that he was lawfully convicted of the offence of participation in a criminal organisation. There can thus be no doubt that the Court of Appeal was entitled to determine the sentence to be imposed on him. Furthermore, his sentence of five years' imprisonment fell well within the range of possible sentences for the convictions concerned, the maximum sentence he risked being ten years and eight months.

The applicant contended that, in sentencing him, the Court of Appeal held him guilty of an offence in respect of which the prosecution had been declared inadmissible. However, the Court notes that the appeal court upheld the lower instance decision that the prosecution was inadmissible insofar as the applicant had been charged with having fulfilled the role of director of a criminal organisation, within the meaning of Article 140 § 3 of the Criminal Code. It considered the applicant's responsibility to have been of a lesser nature, which it qualified as managerial.

7 In het onderstaande wordt alleen dat gedeelte van de uitspraak van het EHRM weergegeven dat betrekking heeft op de klacht over de strafmotivering en de schending van art. 6 tweede lid EVRM. Het EHRM verklaart klager ter zake van de eerste klacht niet-ontvankelijk, aangezien het openbaar ministerie niet-ontvankelijk is verklaard t.a.v. de ten laste gelegde feiten waar de klacht betrekking op heeft. De klager heeft dus geen nadeel ondervonden van een schending van art. 6 EVRM. Zie voor commentaar op het strafprocessuele aspect de noot van Y. Buruma onder de uitspraak van de Hoge Raad 14 maart 2000, *NJ* 2000, 520.

The Court further observes that, in his appeal in cassation to the Supreme Court, the applicant argued that the notion of “director”, as set out in Article 140 § 3, should be assigned a factual meaning, in that persons exercising actual leadership and/or control within a criminal organisation should be regarded as “directors”. Therefore, the Court of Appeal – by holding that he had played a managerial role in the organisation when determining his sentence – had in fact convicted and sentenced him for having directed a criminal organisation in the sense of Article 140 § 3. However, the Supreme Court rejected this argument, holding that it lacked any factual basis, being founded on an incorrect understanding of the impugned judgment, the managerial activities not amounting to a directorship.

On this terminological dispute, the Court recalls that it is not its task to take the place of the domestic courts and it cannot entertain complaints that domestic courts committed errors of law or fact. It is primarily for the national authorities, notably the competent courts, to interpret domestic law (see, among many other authorities, *Pérez de Rada Cavanilles v. Spain*, judgment of 25 September 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3255, § 43), and to assess the facts in the cases before them (see *Van de Hurk v. the Netherlands*, judgment of 19 April 1994, Series A no. 288, pp. 19-20, § 60).

The Court finds that the fact that the Supreme Court did not accept the applicant’s argument about what conduct amounted to a “directorship” under Article 140 § 3 of the Criminal Code does not, as such, raise an issue under Article 6 § 2 of the Convention.

The Court is of the opinion that the factors leading the Court of Appeal to impose the particular sentence, which are set out in that court’s judgment, must be read as a whole and in their proper context. It is to be observed that the Court of Appeal focused on the activities of the criminal organisation concerned and the applicant’s personal motivation for participating in it, as well as his disregard for the considerable dangers these activities constituted to public health. The Court finds nothing arbitrary in the Court of Appeal’s conclusion that the applicant’s role was more than that of a mere subordinate, whilst not attaining the full responsibility of director; hence the managerial qualification.

In these circumstances, the Court does not find that a sentence was imposed on the applicant for an offence in respect of which of which he had been acquitted. Neither is the Court persuaded that the managerial observation in the Court of Appeal’s judgment was of such a nature or degree as to amount to the bringing of a new charge.

It follows that this complaint is manifestly ill-founded and must be rejected pursuant to Article 35 §§ 3 and 4 of the Convention.

For these reasons, the Court unanimously

Declares the application inadmissible.

NOOT

1. Beide zaken laten zien wat de consequentie kan zijn als de rechter eerlijk antwoord geeft op de vraag welke redenen tot een bepaalde beslissing hebben geleid. De problematiek uit deze zaken is niet geheel nieuw. In *Baars t. Nederland*⁸ werd een soortgelijke beslissing genomen als in *Del Latte*. Ook daarin werd geen schadevergoeding toegekend, hoewel geen veroordeling had plaatsgevonden, omdat het openbaar ministerie niet-ontvankelijk was verklaard. Maar omdat het Hof Den Bosch overtuigd was dat er een veroordeling was gevolgd als de zaak

8 EHRM 28 oktober 2003, *Baars t. Nederland*, *NJCM-Bulletin* 2004, p. 234-238 (m.nt. E. Myjer).

wel tijdig was behandeld, werd het verzoek afgewezen. Het EHRM concludeerde ook in deze zaak dat dit een schending van artikel 6 tweede lid EVRM opleverde.

Het is opmerkelijk dat zowel in de zaak Del Latte als in de zaak Baars het EHRM de klachten met betrekking tot de schadevergoedingsprocedure ontvankelijk verklaart. In zijn bijdrage aan de NJCM bundel '50 jaar EVRM'⁹ concludeert M. Viering, naar aanleiding van de uitspraken Masson & van Zon tegen Nederland en Leutscher tegen Nederland, dat volgens het EHRM artikel 6 EVRM niet van toepassing is op de procedures met betrekking tot schadevergoeding op grond van de artikelen 89 en 591a Sv. Reden daarvoor is dat deze procedures een discretionaire bevoegdheid van de rechter inhouden en de voormalige verdachte dus geen *recht* heeft op schadevergoeding. Hij kan de schade alleen vergoed krijgen als de rechter van oordeel is dat daarvoor 'gronden van billijkheid' aanwezig zijn. Viering vraagt zich af of 'het Hof in de toekomst bij de aanwezigheid van een ruime discretionaire bevoegdheid opnieuw bereid zal zijn artikel 6 buiten beschouwing te laten.'¹⁰ Deze vraag wordt beantwoord in Baars en Del Latte. In beide zaken is er volgens het hof geen twijfel over de vraag of artikel 6 tweede lid van toepassing is op de schadevergoedingsprocedure, ook al heeft de verdachte geen *recht* op schadevergoeding. Als uit de redenen om de schadevergoeding af te wijzen 'any finding of guilt' blijkt zonder voorafgaande wettelijke bewezenverklaring, kan de onschuldpresumptie uit artikel 6 tweede lid in het geding komen, hetgeen zowel in Baars als in De Latte het geval was.

Zowel het Hof Amsterdam als het Hof Den Bosch, die respectievelijk in Del Latte en Baars uitspraak deden, waren onder deze schending uitgekomen als ze meer inzicht in hun beweegredenen hadden gegeven. Als ze hadden volstaan met de standaardmotivering 'dat, gelet op alle aan het hof bekende omstandigheden, geen gronden van billijkheid aanwezig zijn om schadevergoeding toe te kennen', zoals zo vaak gebeurt in artikel 89 Sv-procedures, was het Europese Hof nooit tot de conclusie gekomen dat de onschuldpresumptie was geschonden. De hoven hadden gebruik kunnen maken van de standaardmotivering, aangezien de onrechtmatigheid van het voorarrest op geen enkele wijze ter discussie stond; daarvoor was meer dan genoeg verdenking.

2. De zaak Van Thuil vindt zijn equivalent min of meer in *Sniekers t. Nederland*.¹¹ In die zaak was de verdachte vrijgesproken ter zake van het verstrekken van cocaïne aan minderjarigen, terwijl uit de strafmotivering voor de overgebleven feiten bleek dat het hof o.a. zwaar had laten meewegen dat verdachte ook cocaïne had verstrekt aan minderjarigen. Het EHRM komt in dat geval niet toe aan een inhoudelijke beslissing, omdat er geen sprake zou zijn van een nieuwe bewezenverklaring via de strafmotivering. Het Hof gebruikt daarbij dezelfde motivering als in Van Thuil: 'Het algemene doel van het vermoeden van onschuld is om een verdachte te beschermen tegen een rechterlijke uitspraak of een andere officiële verklaring waarin de verdachte schuldig wordt bevonden zonder een voorafgaande wettelijke bewezenverklaring. Artikel 6 tweede lid EVRM is niet van toepassing op uitlatingen over het gedrag en karakter

9 M. Viering, 'Beleid en billijkheid; een beoordeling', in: *50 jaar EVRM, NJCM-Bulletin* 2000, p. 235-244.

10 M. Viering, 'Beleid en billijkheid; een beoordeling', in: *50 jaar EVRM, NJCM-Bulletin* 2000, p. 244.

11 EHRM 23 september 2003, *NJCM-Bulletin* 2004, p.824-826 (m.nt. E. Myjer).

van een verdachte indien de verdachte eenmaal op rechtmatige wijze schuldig is bevonden, tenzij deze uitlatingen gekwalificeerd kunnen worden als een nieuwe aanklacht.'

Hoewel het in Sniekers ging om een kennelijke (schrijf?)fout van het hof en in Van Thuil om een welbewuste overweging, kan uit beide zaken worden geconcludeerd dat het EHRM niet snel een oordeel zal geven over de strafmotivering en de redenen die volgens die motivering een rol hebben gespeeld bij het bepalen van de straf. Dat gedeelte van het strafproces vindt immers altijd plaats nádat een verdachte schuldig is bevonden. Bovendien zal het in de strafmotivering vaak gaan om feitelijkheden en interpretaties van nationale begrippen of wettelijke bepalingen (zoals in Van Thuil), zodat het Hof daar geen uitspraak over zal doen. Dit pleit er voor om, met Buruma in zijn noot onder de uitspraak van de Hoge Raad,¹² de zaak Van Thuil niet te zien als aanleiding om het onderscheid tussen 'leidinggevende activiteiten' en 'bestuurder', los van de strafmotivering, verder uit te werken. Het blijkt maar weer dat begrippen bij het *bewijs* van een delict een andere (juridischer) behandeling moeten ondergaan dan bij de strafoplegging en de daaraan gekoppelde strafmotivering. Ten aanzien van de omstandigheden die als strafbepalend worden aangemerkt gelden immers minder strenge 'bewijsregels' dan voor de bestanddelen van een delictsomschrijving. Redenen die tot een bepaalde straf hebben geleid moeten doorgaans wel uit het dossier blijken of ter zitting aan de orde zijn gesteld, maar hoeven niet met wettelijke bewijsmiddelen 'bewezen' te worden. Dit onderstreept het bijzondere karakter van de straf en de -motivering.

3. Wat is de consequentie van deze uitspraken? De ontwikkeling van de motivering van rechterlijke uitspraken kan naar aanleiding van de bovenbesproken uitspraken, en dan met name de uitspraak inzake Del Latte omdat daar een schending is geconstateerd, twee kanten opgaan. Aan de ene kant ontstaat het gevaar dat rechters terugkruipen in hun schulp en zich inderdaad beperken tot nietszeggende (standaard)motiveringen. Zoals hierboven is weergegeven had dat bijvoorbeeld in de zaak Del Latte gemakkelijk gekund. Ook het gegeven dat de inhoud van de strafmotivering in de zaak Van Thuil aanleiding is om naar het Europese Hof te gaan, kan de rechter terughoudend maken alle redenen voor zijn beslissing in de motivering op te nemen. Hierdoor wordt de praktijk van zo summier mogelijk motiveren, met zo min mogelijk risico op vernietiging of berisping door een hof, Hoge Raad of EHRM, aangemoedigd. Dit gevaar ziet ook de regering, die in haar standpunt in de zaak Del Latte het Europese Hof oproept terughoudend te zijn in het beoordelen van beslissingen als in die zaak: 'Otherwise, such decisions would in future simply contain less information and would not accurately reflect the reasons which had prompted the courts' decisions.' Deze ontwikkeling zou te betreuren zijn, omdat daarmee de controlefuncties van de motivering verloren gaan. Bovendien staat dit haaks op een samenleving waar de roep om verantwoording van (rechterlijke) beslissingen steeds luider wordt. Steeds vaker wordt geklaagd over de begrijpelijkheid van uitspraken. Een goede motivering, in combinatie met deugdelijke voorlichting, kan een belangrijke bijdrage leveren aan het tegemoet komen aan die klacht.

Aan de andere kant zouden deze uitspraken ook een positieve uitwerking kunnen hebben. Ze bevestigen immers dat een goede motivering, waarin de werkelijke redenen van een

12 HR 14 maart 2000, NJ 2000, 520.

beslissing zijn opgenomen, kan bijdragen aan de kwaliteit van de beslissingen. In de zaak Van Thuil is het duidelijk geworden dat de verdachte niet zomaar een deelnemer aan de criminele organisatie was, maar iemand die veel te vertellen had. Dat maakt de ernst en het verwijt van zijn daden groter, zodat een hogere straf (en één die volgens het EHRM nog ruim onder het maximum van artikel 140 eerste lid Sr ligt) gerechtvaardigd en begrijpelijk is. Dit komt de kwaliteit van de rechtspraak ten goede. En hoewel de verdachte in de zaak Del Latte er feitelijk niets mee opschiet (ook het Europese Hof kent hem geen schadevergoeding toe omdat de schade niet is veroorzaakt door de schending van artikel 6 tweede lid EVRM), wordt ook hier de kwaliteit van de rechtspraak verbeterd. Het onthouden van schadevergoeding op de gronden zoals in het arrest vermeld is in strijd met de onschuldpresumptie. De rechter kan een verzoek afwijzen bij overwegingen die duiden op een 'state of suspicion', maar niet bij omstandigheden die 'any finding of guilt' aan het oorspronkelijke feit inhouden.¹³ Dat is dankzij deze jurisprudentie, mogelijk gemaakt door een inhoudelijke motivering, duidelijk geworden. Het is daarom te hopen dat rechters hun werkelijke beweegredenen blijven opnemen in de motivering, met het risico af en toe een tik op de vingers te krijgen.

13 Wat niet wegneemt dat de zaken zoals Del Latte ook in de toekomst tot een afwijzing zullen leiden, aangezien er voldoende verdenking was voor het voorarrest, zodat dit rechtmatig was en dus niet tot schadevergoeding kan leiden.